

Stiftelsesklagenemnda

Stiftelsesklagenemndas avgjørelse i sak 2017/0298

Stiftelsesklagenemndas avgjørelse av klage av 8. mai 2017 fra stiftelsen Minnefondet for malerinnen Eva Bull Holte på Stiftelsestilsynets vedtak av 20. mars 2017.

Saken gjelder Stiftelsestilsynets avslag på søknad av 7. november 2016 om å slå sammen stiftelsene Minnefondet for malerinnen Eva Bull Holte og Eva Bull Holte og Johan B Holtes Finansfond. Stiftelsestilsynet har i sitt vedtak avslått styrenes søknad om sammenslåing under henvisning til at stiftelsene har ulikeartet formål. Stiftelsestilsynet har videre vist til at så lenge egenkapitalen i Eva Bull Holte og Johan B Holtes Finansfond gir grunnlag for de utdelingene Minnefondet for malerinnen Eva Bull Holte trenger, vil ikke vilkåret i stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav a være oppfylt. Heller ikke vilkårene i b, c og d er ansett oppfylt av Stiftelsestilsynet.

Spørsmålet i klagesaken er om vilkårene for sammenslåing ved omdanning etter stiftelsesloven § 46 er oppfylt, slik at stiftelsene Minnefondet for malerinnen Eva Bull Holte og Eva Bull Holte og Johan B Holtes Finansfond kan slås sammen.

1. Stiftelsesklagenemndas kompetanse og sammensetning

Stiftelsesklagenemndas kompetanse er fastsatt i lov 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser (stiftelsesloven) § 7a. Etter bestemmelsen avgjør Stiftelsesklagenemnda klager på enkeltvedtak fattet av Stiftelsestilsynet i medhold av stiftelsesloven, dekningsloven, arveloven og samvirkeloven, med mindre noe annet følger av særskilt lovbestemmelse.

Stiftelsesklagenemnda har full prøvelsesadgang, jf. lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 34. Klager fikk klagefristen utsatt til 11. mai 2017. Klagen er rettidig fremsatt og vilkårene for å behandle klagen er til stede, jf. forvaltningsloven §§ 29 og 32.

Ved Stiftelsesklagenemndas behandling og avgjørelse av klagen deltok leder Hanne Ombudstvedt og medlemmene Caroline D. Ditlev-Simonsen og Henning Sollid.

2. Sakens bakgrunn i hovedtrekk

Johan Holte opprettet Minnefondet for malerinnen Eva Bull Holte, org. nr. 977 185084 (heretter «minnefondet») og Eva Bull Holte og Johan B Holtes Finansfond, org. nr. 977 185 114 (heretter «finansfondet») i henholdsvis 1993 og 1994.

Minnefondets formål er angitt i vedtektene § 2:

«Stiftelsens formål skal være å samle, ta vare på og vise overfor offentligheten bildende kunst fra Eva Bull Holtes hånd, - malerier trykk og tegninger.

Postadresse

Postboks 511 Sentrum
5805 Bergen

Besøksadresse

Zander Kaaes gate 7
5015 Bergen

Tlf.: 55 19 30 00

E-post: post@kofa.no

Fondet kan i den forbindelse kjøpe inn kunstverk av Eva Bull Holte når leilighet til dette byr seg.

Med sitt arbeide skal stiftelsen bidra til å skape forståelse for den innsats og den kunstneriske betydning som ligger i Eva Bull Holtes livsverk.»

Finansfondets formål følger av vedtektene § 2:

«Stiftelsens formål skal være først og fremst å skaffe de midler som «Minnefondet for malerinnen Eva Bull Holte» vil trenge for investeringer og drift ifølge beslutninger som fattes av styret i Minnefondet.

Dernest skal det finansielle fond etter evne bidra til visse fastlagte forskningsområder.»

Stiftelsene er omtalt i Johan Holtes testament datert 26. februar 1999. Her fremgår det at minnefondet har *«til oppgave å ta vare på Evas minne og utbre kjennskap om hennes kunst.»* Oppgaven for finansfondet er *«først og fremst å ta vare på alle finansielle verdier i den formuen som jeg etterlater meg samt å eie billedsamlingen med Evas bilder som stilles til rådighet for Minnefondet for Malerinnen Eva Bull Holte.»* Videre skal finansfondet *«tilføre midler til Minnefondet, når det kan være med å realisere gode tiltak.»*

Av finansfondets vedtekter § 3 følger det:

«Formuesforvaltningen skal være gjenstand for betryggende kontroll og kapitalen plasseres betryggende med best mulig avkastning, noe som blir en viktig oppgave å ivareta for fondets styre. Når en første periode med investeringer og etableringsomkostninger for Minnefondet er over, og man er kommet til et normalisert, langsiktig perspektiv, bør ikke fondets årlige omkostninger og utdelinger få lov til å overstige 50 til 60 prosent av inntektene.»

Johan Holte døde i 2002.

Finansfondet hadde en egenkapital på kroner 30 026 328 per 31. desember 2015. Egenkapital for minnefondet per 31. desember 2015 var kroner 14 072 293.

I brev av 7. november 2016 søkte de to stiftelsene, ved Formuesforvaltning Advokatfirma AS MNA, om Stiftelsestilsynets godkjenning til å slå sammen stiftelsene ved at finansfondets midler går inn i minnefondet og finansfondet oppheves eller slettes. Det er lagt opp til at minnefondet beholder sitt navn og at enkelte vedtektsendringer gjennomføres. For det første foreslås det at et nytt avsnitt tilføyes i vedtektene § 2:

«Stiftelsen skal også etter sammenslåingen med Johan B Holte og Eva Bull Holtes Finansfond, kunne etter evne bidra til visse fastlagte forskningsområder.»

Første avsnitt i vedtektene § 3 foreslås videre endret til:

«Grunnkapitalen utgjør kr. 800.000,- og består av overskuddet fra Eva Bull Holtes siste utstilling i Kunstnerforbundet i januar 1993. Kapitalen kan senere forøkes ved

gaver, testamentariske disposisjoner eller på annen måte, fra stifteren eller fra andre.»

Stiftelsestilsynet avsto søknaden i vedtak av 20. mars 2017 (vedtaket). Minnefondet fikk forlenget klagefristen til 11. mai 2017. Minnefondet påklaget avslaget 8. mai 2017.

Stiftelsestilsynet har vurdert klagen, men har ikke funnet grunn til å omgjøre vedtaket. Saken ble oversendt Stiftelsesklagenemnda ved brev av 29. september 2017.

Stiftelsesklagenemndas avgjørelse bygger på de saksdokumenter som nemnda har mottatt innen behandlingen av klagen.

3. Rettslig grunnlag for vedtaket

Stiftelsestilsynet har i sitt vedtak vist til stiftelsesloven §§ 45 og 46.

Stiftelsesloven § 45 andre ledd bokstav b åpner for omdanning ved sammenslåing av stiftelser med i det vesentlige likeartet formål. Bestemmelsen lyder:

«I tillegg til endring eller opphevelse av enkeltbestemmelser i den rettslige disposisjonen som danner grunnlaget for stiftelsen, eller i stiftelsens vedtekter, kan omdanning blant annet gå ut på:

b) at stiftelsen slås sammen med én eller flere andre stiftelser med i det vesentlige likeartet formål»

De materielle vilkårene for omdanning i stiftelsesloven § 46 må være oppfylt. Etter § 46 første ledd kan omdanning foretas når en bestemmelse i vedtektene eller den rettslige disposisjonen som danner grunnlaget for stiftelsen:

*«a) ikke lar seg etterleve, for eksempel fordi stiftelsens kapital er utilstrekkelig til å tilgodese dens formål på en rimelig måte,
b) er åpenbart unyttig,
c) er i strid med hensikten i den disposisjonen som danner grunnlaget for stiftelsen, for eksempel fordi oppretterens forutsetninger for bestemmelsen har sviktet, eller
d) er åpenbart uheldig eller åpenbart ufornuftig.»*

Etter stiftelsesloven § 46 andre ledd kan omdanning av bestemmelser som ikke gjelder formålet med stiftelsen, og det ellers må antas at det ved opprettelsen ikke er lagt vesentlig vekt på den, skje når bestemmelsen viser seg å være uheldig eller uhensiktsmessig.

4. Stiftelsestilsynets vedtak

Det følger av vedtaket at Stiftelsestilsynet ikke har funnet at vilkårene for sammenslåing er oppfylt for noen av stiftelsene. Vedtaket av 20. mars 2017 lyder:

«Søknad om sammenslåing av stiftelsene Minnefondet for malerinnen Eva Bull Holte, org.nr. 977 185 084 og Eva Bull Holte og Johan B Holtes finansfond, org.nr. 977 185 114, blir avslått.»

Stiftelsestilsynet bemerker at en konkret gjennomgang av vedtektene viser at de to stiftelsene har ulikt formål, og skriver:

«Minnefondet skal samle, ta vare på og vise overfor offentligheten bildende kunst fra Eva Bull Holtes hånd. Finansfondet skal skaffe de midler Minnefondet vil trenge for investeringer og drift. Finansfondet har i tillegg et formål å bidra til visse fastlagte forskningsområder.

Minnefondet er en «eierstiftelse» som eier kunstverk, og som kan kjøpe inn kunstverk. Finansfondet er en «utdelingsstiftelse». Den skal skaffe midler til Minnefondet og dernest dele ut etter evne til forskning. Det kan ikke sies at å kjøpe, ta vare på og vise kunstverk for offentligheten stort sett eller hovedsakelig er likt med å skaffe midler til investering og drift, samt å støtte forskningsområder. Vi er dermed kommet til at ingen av stiftelsene har i det vesentlige likeartet formål.»

I denne forbindelse har tilsynet også lagt vekt på oppretterviljen, at begge stiftelsene har personlige navn i titlene og at det ikke er svært lenge siden de ble opprettet. Stiftelsestilsynet viser til stiftelsesdokumentet, der det er fremhevet at finansfondet skal avgi de midler som minnefondet trenger, og at det må ses i et langt perspektiv. Dette taler ifølge tilsynet for at oppretter ønsker to stiftelser.

Videre har tilsynet vurdert om vilkårene i stiftelsesloven § 46 første ledd er tilstede. Stiftelsenes egenkapital er tilstrekkelig til at tilsynet kommer til at vilkåret i § 46 første ledd bokstav a ikke er oppfylt. Stiftelsestilsynet finner heller ikke at vilkårene i bokstav b, c og d er oppfylt, ettersom det ikke kan sies at formålet er åpenbart unyttig, at oppretters forutsetning har sviktet eller at formålet er åpenbart uheldig eller ufornuftig.

5. Klagers anførsler

I klagen av 8. mai 2017 har klager anmodet Stiftelsestilsynet om å revurdere sitt avslag.

Klagers anførsler kan oppsummeres slik:

- Eva Bull Holte var en av Norges fremste landskapsmalere i 2. halvdel av det 20. århundret. Da hun døde i 2003 etterlot hun seg som sin privatsamling mer enn 200 arbeider i form av grafikk, malerier, tegninger og grafiske blad. For hennes mann, Johan B. Holte, fremsto det som hans siste store livsoppgave å sikre og bevare denne kunstkatten for offentligheten i overskuelig fremtid. Som følge av dette opprettet han to stiftelser med dette som primærformål.
- Det var helt klart at Finansfondet skulle være koblet opp mot Minnefondet i form at å være et finansielt sikringsinstrument for driften av eiendommen Sneie med Kunstmuseet. For dagens styrer representerer dette også en sterk moralsk forpliktelse.

- Kostnadene forbundet med fremtidig drift ble sterkt undervurdert av Holte i 1997. Virkeligheten for stiftelsens økonomi er en helt annen enn det Holte forutså. Det må kunne hevdes at det her foreligger sviktende forutsetninger.
- Ifølge regnskapet 2015 var nettokostnadene til drift av stiftelsene ca. kroner 1 050 000. Hovedtyngden av disse kostnadene omfatter lønn og innkjøpte tjenester. Regner vi forsiktig med en lønns- og prisøkning på 2,5 % årlig, betyr dette en kostnadsøkning på vel kroner 30 000 i årene fremover. For å dekke inn denne kostnadsøkningen, må egenkapitalen økes med ca. kroner 800 000 i året dersom dagens forhold mellom kostnadsnivå og egenkapital skal opprettholdes., dvs for å bevare realverdien av egenkapitalen.
- For å holde museet åpent kreves det markedsføringstiltak som vil koste rundt kroner 150 000, noe som øker driftskostnadene.
- For å dekke dette nivået og nødvendig økt kapitalavsetning på ca. 1 million kroner årlig, må årlig kapitalavkastning fremover være minst 2 millioner kroner. Ifølge Formuesforvaltning AS er et realistisk anslag for kapitalavkastning i årene fremover 4 %, dvs. 1,6 millioner til 1,7 millioner.
- Sammenslåing av stiftelsene vil i denne situasjonen bidra positivt med en kostnadsreduksjon på minst kroner 150 000 per år gjennom enklere drift, styrearbeid, forvaltning, redusert regnskap- og revisjonsarbeid etc.
- Dugnadsinnsatsen i forbindelse med drift av museet er i ferd med å bli bort, noe som kan medføre ytterligere økte kostnader.
- Dersom Holte hadde sett for seg dagens driftskostnadsnivå og økonomiske situasjon, ville samtlige midler han etterlot seg, blitt stilt til disposisjon for Minnefondet.

6. Stiftelsestilsynets merknader til klagen

Ved brev av 29.september 2017 har Stiftelsestilsynet oversendt klagen til Stiftelsesklagenemnda til endelig avgjørelse. Stiftelsestilsynet har ikke funnet grunn til å omgjøre det påklagede vedtaket.

Stiftelsestilsynet viser til opplysninger fra et brev som Johan Holte skrev til Brønnøysundregistrene datert 19. februar 1999 og til hans testament. Fra disse dokumentene utledes det at oppretter hadde *«en felles måloppnåelse med de to stiftelsene han opprettet»*, men samtidig at han var *«tydelig på at de stiftelsene hadde ulike oppgaver for å oppnå dette hovedformålet.»* Videre skriver tilsynet at minnefondet ble opprettet med midler fra Eva Bull Holte og finansfondet med midler fra Johan B. Holte. Han inntok også sitt eget navn i sistnevnte stiftelses tittel, og finansfondet har et sekundærformål. Ifølge tilsynet taler dette for at oppretter ønsket at det skulle eksistere to stiftelser med et langt perspektiv. Stiftelsestilsynet viser til vedtaket, og vurderingen av om stiftelsene har i det vesentlige likeartet formål.

Når det gjelder klagers anførsel om sviktende forutsetninger, viser tilsynet til at det er situasjonen i dag som må vurderes og ikke situasjonen i fremtiden. Lønns- og prisøkning i fremtiden kan følgelig ikke tas i betraktning, og heller ikke dugnadssituasjonen. Stiftelsestilsynet anser kostnadene til markedsføring som påregnelige og at slike investeringer inngår i finansfondets formål.

Stiftelsestilsynet viser videre til begge stiftelsenes egenkapital og bankinnskudd, og at minnefondet også selv har midler til å dekke eventuelle kostnader som vil kunne oppstå.

Avslutningsvis skriver tilsynet:

«Stiftelsestilsynet kan ikke se at det foreligger sviktende forutsetninger for stiftelsene i dag. Stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav c er dermed ikke oppfylt. Vi kan heller ikke se at vilkåret i stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav a er oppfylt. Egenkapitalen i Finansfondet gir etter vårt syn grunnlag for utdelinger. Så lenge egenkapitalen i Finansfondet gir grunnlag for de utdelinger Minnefondet trenger, vil ikke vilkåret i § 46 første ledd bokstav a være oppfylt for Minnefondet heller. Vi viser også til vurderingene i punkt 3.2 «vurdering av om de materielle vilkårene for omdanning etter § 46 første ledd er tilstede» i avslaget datert 20. mars 2016.

Det kan heller ikke sies at formålene til stiftelsene er åpenbart unyttige, åpenbart uheldige eller åpenbart ufornuftige. Stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav b og d er dermed ikke oppfylt.»

7. Stiftelsesklagenemndas vurdering

7.1. Rettslig utgangspunkt

Saken gjelder omdanning av stiftelser ved sammenslåing. Stiftelsesklagenemnda vil innledningsvis redegjøre for det rettslige utgangspunktet som nemnda legger til grunn når den vurderer og avgjør klagen.

Stiftelsesloven har i kapittel 6 regler om omdanning som på nærmere angitte vilkår åpner for å endre stiftelsesgrunnlaget eller vedtektene, og dermed bryter med det overordnede prinsippet om at stiftelser skal forbli uforanderlige. Omdanningen kan blant annet gå ut på å slå en stiftelse sammen med en eller flere andre stiftelser. Stiftelsesklagenemnda viser til stiftelsesloven § 45 første ledd. Bestemmelsen definerer omdanning som:

«endring eller opphevelse av den rettslige disposisjonen som danner grunnlaget for stiftelsen, eller av stiftelsens vedtekter.»

Stiftelsesloven § 45 annet ledd gir eksempler på hva en omdanning kan gå ut på, jf. ordlydens «blant annet». Sammenslåing av stiftelser med «i det vesentlige likeartet formål» er særskilt nevnt i § 45 annet ledd bokstav b. Stiftelsesloven § 45 annet ledd lyder:

*«I tillegg til endring eller opphevelse av enkeltbestemmelser i den rettslige disposisjonen som danner grunnlaget for stiftelsen, eller i stiftelsens vedtekter, kan omdanning blant annet gå ut på:
b) at stiftelsen slås sammen med én eller flere andre stiftelser med i det vesentlige likeartet formål, ...».*

Etter Stiftelsesklagenemndas syn kan ikke bestemmelsen i § 45 annet ledd bokstav b forstås slik at den stenger for å slå sammen stiftelser med ulikeartet formål. Sammenslåing av stiftelser med ulikeartet formål kan tillates, såfremt ett av vilkårene for omdanning i § 46 første ledd bokstavene a til d er oppfylt, jf. etablert praksis som blant annet fremgår av Stiftelsesklagenemndas vedtak i sak 15/5366.

Stiftelsesklagenemnda legger i tråd med tidligere praksis til grunn at alle sammenslåinger er omdanning i stiftelseslovens forstand, men at omdanning ved sammenslåing av stiftelser med ulikeartet formål skal vurderes etter § 46 første ledd, mens omdanning ved sammenslåing av

stiftelser med i det vesentlige likeartet formål skal vurderes etter § 46 annet ledd med mindre det er holdepunkter for at oppretteren har lagt vesentlig vekt også på disse bestemmelsene. I sistnevnte tilfelle vurderes sammenslåingen etter første ledd.

7.2. Den konkrete vurderingen

Om stiftelsene har «i det vesentlige likeartet formål»

Stiftelsesklagenemnda tar først stilling til om de stiftelsene som er søkt sammenslått, faller inn under § 45 annet ledd bokstav b. Ordlyden «i det vesentlige likeartet» åpner for en vesentlighetsvurdering av om formålsangivelsene er hovedsakelig eller stort sett er like. Det er de vedtektsfestede formålene som nemnda legger til grunn ved sin vurdering. Oppretter eller givers vilje, hvorvidt det er en naturlig sammenheng mellom stiftelsene, om utdelingene er ment å skulle skje innenfor et bestemt geografisk område og hvorvidt midlene er tiltenkt private eller institusjoner, er sentrale momenter.

Begge stiftelsene er opprettet av Johan B. Holte. Minnefondets formål er å samle, ta vare på og vise overfor offentligheten bildende kunst fra Eva Bull Holtes hånd, - malerier trykk og tegninger. Finansfondets formål er «*først og fremst å skaffe de midler som «Minnefondet for malerinnen Eva Bull Holte» vil trenge for investeringer og drift ifølge beslutninger som fattes av styret i Minnefondet.*» Videre er sekundærformålet å gi støtte til visse fastlagte forskningsformål ved evne. Begge stiftelsene arbeider således til dels mot det samme målet, herunder å bidra til at Eva Bull Holtes kunst vises frem. Imidlertid er det å skaffe midler til minnefondet, samt gi støtte til forskningsformål, er noe ganske annet enn å samle, ta vare på og vise frem kunsten til Eva Bull Holte. De to stiftelsenes formål kan dermed ikke anses som «i det vesentlige likeartet».

Vurdering av om de materielle vilkårene for omdanning etter § 46 første ledd er til stede

En eventuell sammenslåing av de to stiftelsene er dermed betinget av at ett av vilkårene i § 46 første ledd er til stede.

Stiftelsesklagenemnda må derfor vurdere om vilkåret i stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav c er oppfylt for hver enkelt av stiftelsene. Stiftelsesklagenemnda legger til grunn at det er dette vilkåret som er vurderingstemaet ved avgjørelsen av klagen. Nemnda viser til at det ikke er holdepunkter i saken for at noen av de øvrige alternative vilkårene for omdanning etter § 46 første ledd, jf. bokstav a, b og d kan anvendes idet formålene lar seg etterleve og ikke kan anses som verken åpenbart unyttige, uheldige eller ufornuftige.

Etter stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav c, vil omdanning blant annet kunne foretas der oppretterens forutsetninger for bestemmelsen har sviktet. I Norsk Lovkommentar note 234 fremgår det at alternativet «*dekker situasjoner der utviklingen har ført med seg at formålet er kommet i strid med oppretterens forutsetninger for opprettelsen av stiftelsen.*»

Klager anfører at Johan Holte ikke ville ha opprettet to separate stiftelser dersom han hadde forutsett dagens kostnadsnivå og økonomiske situasjon. I søknaden om sammenslåing har klager særlig vist til bestemmelsen i finansfondets vedtekter § 3, der det fremgår at fondets årlige omkostninger og utdelinger ikke bør overstige 50 til 60 prosent av inntektene.

Finansfondets driftsinntekter var kroner 1 482 740 i inntektsåret 2016. Stiftelsen hadde et positivt årsresultat på kroner 1 207 272 samme år, etter lønnskostnader på kroner 118 460 og

andre driftskostnader på kroner 157 008. Til sammen utgjorde kostnadene kroner 275 468. Kostnadene for inntektsåret 2016 ligger følgelig godt under de 50 til 60 prosentene av inntektene som oppretter forutsatte. Dette til forskjell fra inntektsåret 2015, der kostnadene utgjorde rundt 66 prosent av inntektene. Forskjellen er at det ikke var noen donasjoner i 2016, mens det i 2015 ble donert kroner 500 000 til minnefondet.

Ut fra informasjon hentet fra årsregnskapet for 2016, legger nemnda til grunn at det er rom for utdelinger ved siden av de faste kostnadene, uten at finansfondets kostnader overstiger 50 til 60 prosent av inntektene. Dette tilsier at oppretters forutsetninger ikke har sviktet. Videre vektlegger Stiftelsesklagenemnda at oppretter valgte å opprette to ulike stiftelser, og han må da ha vært bevisst på at dette ville medføre doble kostnader på enkelte punkter. Minnefondet har dessuten egne midler, herunder bankinnskudd på kroner 14 098 516 i 2016, som ikke er bundet. Eventuelle økte kostnader, som markedsføringskostnader, vil dermed kunne dekkes av minnefondet selv.

Klagen tas etter dette ikke til følge.

10. Vedtak

Stiftelsesklagenemnda fatter etter dette følgende vedtak:

Stiftelsestilsynets vedtak av 20. mars 2017 opprettholdes.

Vedtaket er enstemmig.

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd.

Bergen, 7. juni 2018

Hanne Ombudstvedt

Leder

Dokumentet er godkjent elektronisk